

XLIV
RONDA
VALLESANA

RIU RIPOLL
6 d'octubre del 2024

Unió Excursionista de Sabadell

Amb el suport de:

Ajuntament
de Sabadell

Federació d'Entitats
Excursionistes de Catalunya
Federació Catalana d'Alpinisme i Escalada

Ajuntament de
Castellar del Vallès

Consell Català
de l'Esport

ajuntament de
Sant Llorenç **SAVALL**

Generalitat
de Catalunya
ADF Castellar
del Vallès

CAMINADES SALUDABLES
VEGUÈRIA DEL VALLÈS
FEEC

Col·laboren:

Aquarel·la de la coberta

Beatriu Krayenbühl i Gusi

Cartell de la Ronda

Lidía Jo

Edita

Unió Excursionista de Sabadell

Carrer de la Salut 14-16, 08202 Sabadell

Tel. 93 725 87 12 · e-mail: info@ues.cat · www.ues.cat

Coordinació: Jaume Pujol

Maquetació: Jordi Xicola

Taula de continguts

RONDA VALLESANA 2024	4
ITINERARI XLIV RONDA VALLESANA	5
MAPA DE LA RONDA	6
SABIES QUE ...	14
CAN BUSQUETA	21
GUIES DEL VALLÈS	28
BARRAQUES DE VINYES	31
RECORDS DE LA RONDA	34
EL CAMÍ I POESIA	37
PASSATEMPS	
DIFERÈNCIES	39
JEROGLÍFIC	40
AGRAÏMENTS	41

EDITORIAL

Benvolguts amics, el proper 6 d'octubre ens retrobem de nou en la 44ª Ronda Vallesana. Amb aquesta activitat volem donar el tret de sortida de les activitats de la UES per a la temporada 2024-2025.

Com sempre, i aquest es l'objectiu de la Comissió Organitzadora, volem que aquest esdeveniment sigui un motiu de trobada després de les vacances d'estiu.

També enguany podem dir que hem ampliat el nombre de col·laboradors de la Ronda, que sens dubte ens aportaran noves idees per enriquir la Ronda.

Enguany, després dels dos darrers anys de fer la Ronda per Gallifa i Gualba, hem decidit apropar-nos a Sabadell, amb tots els al·licients de sempre: senderisme, cultura, gastronomia i sobretot bona companyia, per gaudir d'una jornada entre amics.

Sortirem de l'Àrea d'Esplai de les Arenes i ens endinsarem pel Parc Natural de Sant Llorenç del Munt i l'Obac, pels voltants de Castellar del Vallés i Sant Llorenç Savall, i pels voltants de Riu Ripoll

Podrem gaudir de l'Ermida de la Mare de Déu de les Arenes, Bassa i Molí de la Roca, Masia de la Roca, Torrota del mateix nom, Creu de Ricó, Balma de les Marines, Molí de l'Agell, i altres indrets que no, per ser aprop de Sabadell, són d'un gran valor patrimonial i cultural.

Sens dubte una Ronda que té tots els atractius per convidar-vos a participar.

També, i tal com ja vàrem començar l'any passat, editem una revista digital amb els aspectes més atractius del recorregut, així com d'altres temes d'interès històric i desconeguts per a la majoria de tots nosaltres, i amb alguns passatemps relatius al recorregut. D'aquesta manera volem arribar a tots els que participeu en aquesta Diada d'una forma ràpida i àgil.

Per últim no voldríem acabar aquesta presentació sense donar el nostre agraïment en nom de la UES i de tots aquells participants en alguna de les 43 edicions de la Ronda Vallesana al nostre amic Ramon Pineda, veritable ànima de la Ronda, que després de més de 30 anys de col·laboració cedeix el testimoni a les noves generacions.

No obstant, i com no podria ser d'una altra manera, podem seguir comptant amb la seva companyia com a participant a la Ronda....i per molts anys!!

Res més, només animar-vos a participar en aquesta Diada ja clàssica en el Vallés, que els components de la Comissió Organitzadora hem preparat amb molta il·lusió.

Moltes gràcies

UES Ronda Vallesana
Comissió Organitzadora
Salut i Ronda!!!

Itineraris de la XLIV Ronda Vallesana

RIU RIPOLL

Tram Comú:

0 km, 358 m, 0:00 h

Sortida a l'aparcament de l'Àrea d'Esplai de les Arenes, al km 12,300 de la carretera B-124 de Sabadell a Prats de Lluçanès.

Travessem la carretera i agafem un corriol a l'esquerra. És el GR 173 Vallès Natural. Seguim per la vora de la carretera fins a la pista del Sabater Vell, masia dedicada a l'agricultura ecològica. Girem a ponent i continuem per la pista.

Lloc destinat per a repartir COCA I XOCOLATA

0,642 km, 376 m, 0:11 h

Cruïlla de camins. Continuem a la dreta pel GR 173.1, i girem al nord. Ara anem per l'itinerari de la Matagalls-Montserrat. La pista esdevé un corriol, passem a la vora de la masia de la Illa, travessem el torrent del Sot de Matalonga i arribem a l'ermita de la Mare de Déu de les Arenes.

CONTROL 1: Església de la Mare de Déu de les Arenes

2,170 km, 401 m, 0:42 h

L'ermita de la Mare de Déu de les Arenes és una església romànica d'una sola nau amb absis semicircular, situada al marge dret del riu Ripoll. Després de passar el primer control, continuem cap al nord pel torrent de les Arenes que, més amunt, esdevé la riera Seca. Ens desviem a la dreta i sortim a la pista del Dalmau que seguirem fins a una cruïlla de camins.

XLIV Ronda Vallesana 2024

0 300 600 m

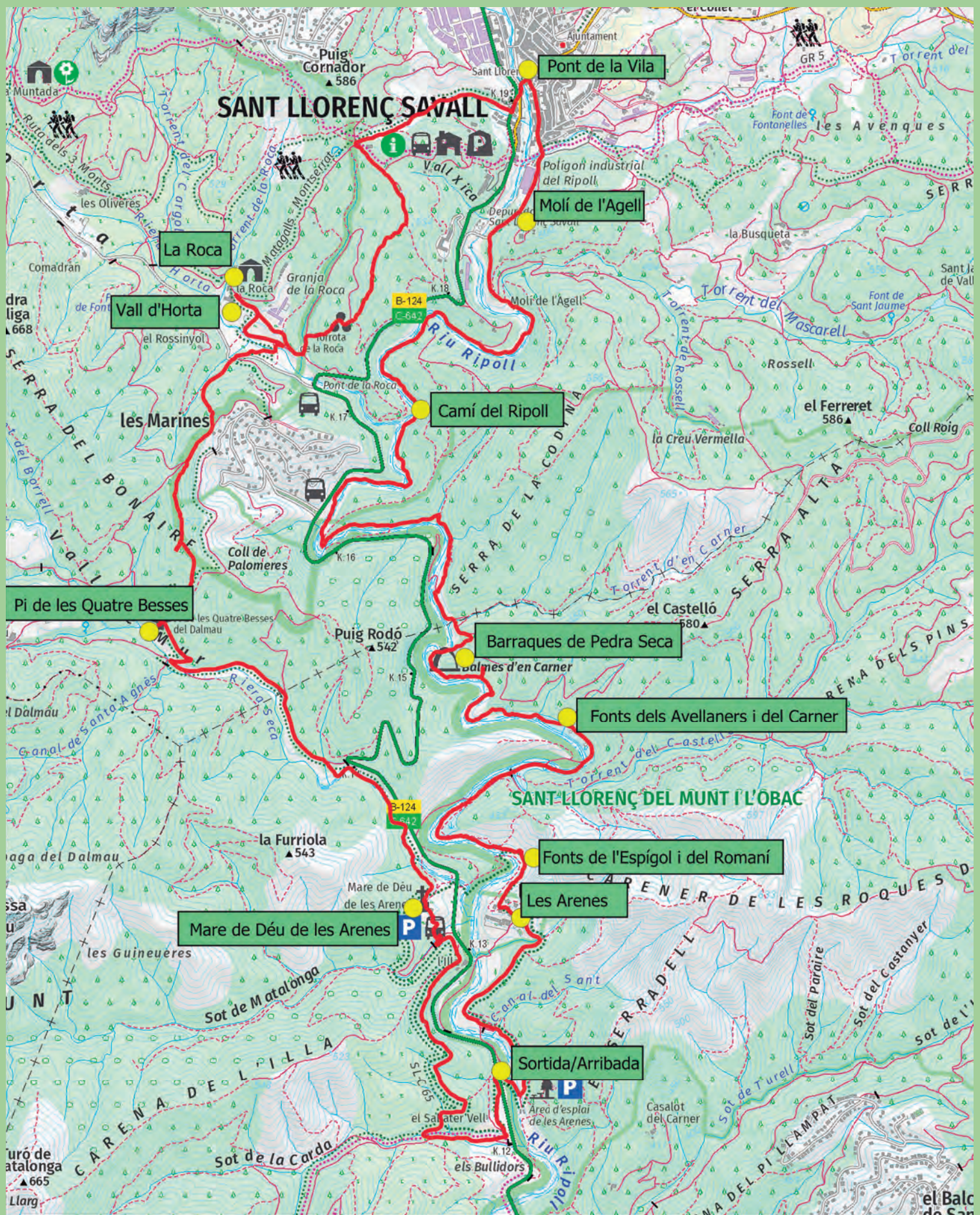
Mapa ICGC escala 1:25000

Itinerari curt, 13,8 km, +/- 320 m

Unió Excursionista de Sabadell

XLIV Ronda Vallesana 2024

0 300 600 m

Mapa ICGC escala 1:25000

Itinerari llarg, 18 km, +/- 405 m

Unió Excursionista de Sabadell

4,020 km, 460 m, 1:15 h

Cruïlla de camins, els Quatre Camins. Agafem el de la dreta que puja, fent ziga-zagues, cap al coll de Palomeres. A l'esquerra del camí, una indicació ens mena al Pi de les Quatre Besses del Dalmau, un pi pinyoner de grans dimensions. Seguim el camí cap al coll, però abans d'arribar-hi agafem un corriol a l'esquerra que s'enfila pel turó fins a una barraca de pedra seca, parcialment recuperada. Baixem per l'altre costar del turó i ens acostem al cap de munt de la urbanització de les Marines.

5,490 km, 546 m, 1:50 h

Les Marines és una de les dues urbanitzacions, juntament amb Comabella, de Sant Llorenç Savall. Va ser iniciada l'any 1975 i s'estén des del riu Ripoll fins al límit del Parc. Agafem una drecera a l'esquerra i baixem, paral·lels al Sot del Fontanet, fins al camí del Marquet de la Roca, dintre de la Vall d'Horta.

6,050 km, 459 m, 2:05 h

La Vall d'Horta és una vall situada al vessant nord-est del massís de Sant Llorenç. Hi destaquen nombroses masies com la Roca, la Muntada o Can Brossa i la imponent masia modernista del Marquet de les Roques, que va pertànyer a la família del poeta sabadellenc Joan Oliver i actualment pertany a la Diputació de Barcelona. La vall entra dintre dels límits del Parc Natural de Sant Llorenç del Munt i l'Obac i des del 2000 també forma part de l'Inventari d'espais d'interès geològic de Catalunya.

CONTROL 2, ESMORZAR: Vall d'Horta

6,280 km, 450 m, 2:09 h

Després d'esmorzar baixem fins a la llera de la Riera de la Vall d'Horta i, per l'altra riba, arribem al camí del Molí de la Roca. En aquest punt l'itinerari curt i el llarg se separen, encara que, més endavant, es tornaran a trobar. Pels que vulguin fer la Ronda curta es recomana visitar el Molí de la Roca i la Masia de la Roca. Més endavant poden recuperar l'itinerari de la Ronda curta.

Ronda Curta:

6,380 km, 453 m, 2:10 h

Seguint el camí cap a la dreta i agafant la pista de la Roca trobarem una nova indicació de la separació entre la Ronda curta i la Ronda llarga. La llarga continua cap al nord fins a Sant Llorenç Savall. La curta segueix cap a ponent uns metres per la pista fins a trobar un corriol a la dreta que baixa cap a la riera.

6,510 km, 440 m, 2:13 h

Travessem el pont de la Roca per sota i seguim per la riba esquerra de la riera, girem al nord i ens acostem a la llera del riu Ripoll, que travessem per unes roques planes.

7,160 km, 434 m, 2:24 h

Estem a la riba esquerra del riu Ripoll i retrobem la Ronda llarga. Seguirem a la dreta pel marge esquerre del riu.

Ronda Llarga:

6,47 km, 452 m, 2:12 h

La Ronda llarga continua cap a l'esquerra pel camí del Molí de la Roca, antic molí fariner de la masia de la Roca, utilitzat fins als anys cinquanta del segle passat. Girem a la dreta fins a la pista de la masia de la Roca.

6,56 km, 464 m, 2:15 h

Pista de la masia de la Roca. A l'esquerra podem visitar la Masia de La Roca, una de les masies més importants de la Vall d'Horta. Seguint a la dreta per la pista retrobem per un moment la Ronda curta. Seguim cap a ponent per la pista.

7,090 km, 454 m, 2:23 h

Punt on se separen els dos itineraris de la Ronda. La curta segueix per la pista. Nosaltres agafarem un camí a l'esquerra, pel fons d'un torrent. Uns metres més amunt agafem un corriol a la dreta, en forta pujada, fins al cim del turó on trobem les ruïnes de l'antic castell de la Roca, conegut popularment com la Torrota de la Roca. Seguint la carena de Ricó arribem a una cruïlla de camins.

8,330 km, 538 m, 2:51 h

La Creu de Ricó. Aquest collet està presidit per una creu de ferro que assenyala el terme i que substitueix una antiga creu de fusta. Agafem el camí en direcció nord-est seguint el torrent del Plàtan fins a l'entrada de Sant Llorenç Savall. Travessem la carretera de Monistrol i baixem cap a l'avinguda de Catalunya. Seguim a l'esquerra.

CONTROL 3: Avinguda de Catalunya

9,230 km, 462 m, 3:08 h

Passat el control, entrem a la vila pel Pont de la Vila, sobre el riu Ripoll. Seguim fins al primer carrer a la dreta. És el carrer del Ripoll, orientat al sud. Seguim aquest carrer cap a la fi de Sant Llorenç. Travessem el torrent del Burc pel pont i continuem per la carretera de l'Agell.

10,000 km, 465 m, 3:21 h

La carretera gira a la dreta, travessa el Ripoll i surt a la carretera de Monistrol. Nosaltres seguim de dret per una pista, en direcció sud, ara ja seguint els meandres del riu. En un revolt a l'esquerra, deixem la pista i baixem cap al Molí de l'Agell.

10,300 km, 447 m, 3:26 h

Molí de l'Agell. Antic molí fariner actualment abandonat. Seguim per la riba esquerra del riu i, en una zona més plana, travessem la llera del riu i seguim ara per la riba dreta. A l'esquerra tenim una cinglera i a la dreta, sortint a una pista, uns camps arbrats d'una masia propera.

11,000 km, 439 m, 3:39 h

Gual per travessar, de nou, la llera del riu i seguir per la riba esquerra. A pocs metres deixem la pista i seguim un corriol a la dreta que baixa fins a la llera del riu. Continuem pel meandre del riu.

11,400 km, 435 m, 3:45 h

Som a prop de la Vall d'Horta i retrobem la Ronda curta que continuarem per la riba esquerra del riu Ripoll.

Tram comú: (entre parèntesis la ronda llarga)

7,750 km (12,000 km), 431 m, 2:34 h (3:55 h)

Continuem per la riba esquerra del riu Ripoll molt a prop de la llera del riu. Just passada la balma de les Marines, travessem de nou el riu i seguim per la riba dreta. Quasi enfront de l'entrada de la urbanització de les Marines entrem a la llera del riu i cerquem el millor pas per travessar-lo. Seguim ara per la riba esquerra. És el camí del Ripoll.

9,260 km (13,500 km), 414 m, 2:59 h (4:21 h)

Baixem per un corriol fins a trobar una pista que ve de la carretera de Monistrol. Seguim la pista cap al sud. Arribant al torrent d'en Carner, la pista fa un giravolt molt pronunciat a la dreta. Podem estalviar-lo agafant un corriol a la dreta de la pista. Tornem al camí principal i, uns 50 metres més endavant, el deixem de nou per un corriol a la dreta que baixa cap al riu per un frondós bosc de ribera.

9,570 km (13,780), 414 m, 3:05 h (4:25 h)

Just a la dreta del corriol trobarem la Barraca de Pedra Seca 108, molt ben rehabilitada. Seguint el corriol, i a uns 500 m, podem desviar-nos a l'esquerra per visitar la barraca de Pedra Seca 81, també en molt bon estat de conservació. Seguim els meandres del riu molt a prop de la llera, sempre per la riba esquerra.

10,700 km (14,900), 392 m, 3:22h (4:43 h)

En aquest punt trobem una de les primeres fonts del recorregut. És la font dels Avellaners, font natural condicionada l'any 2009. Uns metres més endavant, la font del Carner i, a uns 100 metres, la font de Can Barceló, als horts de l'antic mas de Can Barceló, [Fonts de Sant Llorenç del Munt].

10,825 km (15,100), 398 m, 3:25 h (4:46 h)

Sortim a la pista que seguirem uns 200 metres. La pista travessa el riu, però nosaltres continuem per la riba esquerra. Uns metres més endavant la tornem a trobar. Seguim per la pista que, més endavant, travessa de nou el riu pel gual de la font del Plàtan i surt a la carretera.

FRUITA I BEGUDA: Gual de la font del Plàtan

Barraca de Pedra Seca 108- Lluís Buil

Font de l'Espígol - Lluís Buil

La Roca - Lluís Buil

Mare de Déu de les Arenes - Lluís Buil

Pi de les Quatre Besses del Dalmau - Lluís Buil

Molí de l'Agell - Lluís Buil

11,600 km (15,800), 389 m, 3:37 h (4:58 h)

Just abans de travessar el riu pel gual, agafem un corriol a l'esquerra que s'endinsa al bosc, sempre per la riba esquerra del Ripoll. Estem seguint el GR 173. En aquest camí trobarem, primer, la font de l'Espígol i, quasi al costat, la font del Romaní. Totes dues fonts naturals, restaurades recentment.

CONTROL 4: Cases de les Arenes

12,500 km (16,700 km), 404 m, 3:54 h (5:15 h)

Al final del corriol, de pujada arribem a les Cases de les Arenes, nucli urbà de Castellar del Vallès format per 17 cases i construït a cavall entre el segle XIX i el XX. Passem davant de la Torre del Bolet i sortim a la pista que baixa cap al Ripoll. Abans de travessar el pont, continuem a l'esquerra, pel mig d'un aparcament de l'àrea d'esplai, fins a la font de la Boixa. Seguint el camí anirem a parar al gual de l'àrea d'esplai.

13,800 km (18,000), 357 m, 4:17 h (5:39 h)

Travessem el gual i arribem a l'aparcament de l'Àrea d'Esplai de les Arenes, punt final de la XLIV edició de la Ronda Vallesana.

CONTROL D'ARRIBADA: Aparcament de l'Àrea d'Esplai de les Arenes

Fitxes tècniques:

Ronda Curta:

Temps emprat: 4 hores i 17 minuts

Desnivell acumulat: +320 m/-320 m

Distància total: 13,8 km

Ronda Llarga:

Temps emprat: 5 hores i 39 minuts

Desnivell acumulat: +405 m/-405 m

Distància total: 18 km

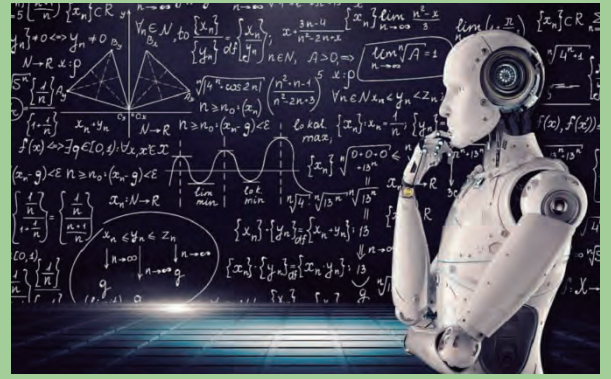

Moli de la Roca - Lluís Buil

Sabies que...

Introducció

Aquest article s'ha creat amb l'ajuda de la Intel·ligència Artificial (IA). No us penseu que es res de l'altre món. Hem demanat informació sobre cada element i la IA en ho ha posat de manera planera. De fet, la IA ha agafat diverses fonts, ha ajuntat la informació i ha creat un text planer.

Intel·ligència Artificial

Les preguntes les hem fet nosaltres. Aquest és el quid de la IA: saber què preguntar. Llavors hem acabat d'editar-ho.

El riu Ripoll

El Riu Ripoll és un curs d'aigua que travessa la comarca del Vallès Occidental . Aquí tens algunes dades rellevants:

Origen i Curs

El Riu Ripoll neix als peus de la Serra de Granera, concretament al municipi de Sant Llorenç Savall.

Flueix cap al sud, travessant diversos pobles i ciutats, com ara Sant Feliu del Racó, Castellar del Vallès, Sabadell, Barberà del Vallès, Ripollet i finalment Montcada i Reixac.

La longitud total del curs principal del riu és d'aproximadament 39,2 quilòmetres.

Finalment, desemboca al Riu Besòs a la seva riba dreta.

Afluents

Els principals afluents del **riu Ripoll** són els següents:

1. **Torrent de Canyelles:** A l'esquerra, aquest torrent és un dels afluents del Ripoll.
2. **Torrent de la Tosca:** També conegut com a **torrent de Colobrers**, **torrent de Can Moragues** o **torrent de Can Pagès**, és un altre afluent important per l'esquerra.
3. **Riu Tort:** Afluents com aquest contribueixen al curs del Ripoll.
4. **Torrent de Ribatallada** o **torrent de Botelles:** A la dreta, aquest torrent és un altre afluent significatiu.
5. **Riera de Sant Cugat:** També és un afluent important pel costat dret del riu.
6. **Riu Sec:** [Aquest riu, amb una longitud de 23 km, es forma per la unió dels torrents de la Batzuca, de la Grípià i de la Riereta.](#)

La longitud total del curs principal del riu Ripoll és de **39,2 km**, i tots els seus afluents tenen un recorregut combinat de **181,5 km**.

Desenvolupament Històric

A mitjans del segle XX, es van construir canals d'irrigació per donar suport a l'agricultura a la regió.

Amb el temps, els molins del riu van passar de produir farina a fabricar paper durant el segle XVIII.

Al segle XX, les indústries tèxtils van prosperar al llarg del Riu Ripoll a la zona del Vallès Occidental.

Parc Fluvial del Ripoll

Al seu pas pel municipi de Sabadell, el Riu Ripoll contribueix al Parc Fluvial del Ripoll.

Aquest parc es centra en millorar la qualitat de l'aigua, restaurar l'ecosistema aquàtic, potenciar els boscos de ribera i crear espais verds per a la comunitat, respectant els recursos naturals i els valors ambientals .

En resum, el Riu Ripoll juga un paper significatiu en el paisatge i la història de la regió, connectant comunitats i proporcionant recursos valuosos.

Castellar del Vallès

Castellar del Vallès és un municipi situat al Vallès Occidental, molt a prop de les grans capitals de comarca. Es troba a 7 quilòmetres de Sabadell i a 11 quilòmetres de Terrassa.

Aquí tens algunes dades rellevants:

- Superfície: El terme municipal té una extensió de 44,9 km².
- Població: Segons dades del 2024, té una població de 25.122 habitants amb una densitat de 526,37 hab./km².
- Gentilici: Els habitants de Castellar del Vallès es diuen castellarencs¹.
- Altitud mitjana: És d'aproximadament 331 metres sobre el nivell del mar.

Aquesta localitat té una rica història que es remunta a l'època romana tardana, i ha estat testimoni de diferents períodes i canvis al llarg dels segles. Avui dia, Castellar del Vallès és un lloc amb una gran varietat d'activitats i un entorn natural que convida a explorar-lo.

A Castellar del Vallès hi ha diversos llocs històrics que val la pena conèixer. Aquí en tens alguns:

1. **Castell de Castellar:** També conegut com a Castell de Clasquerí, aquest castell és una antiga edificació gòtica i d'historicisme. [Es troba a prop de la carretera de Terrassa.](#)
2. **Puig de la Creu:** Una obra popular construïda entre els segles XVI i XVII . [És un punt d'interès a prop de Castellar del Vallès.](#)
3. [Habitatge unifamiliar a la carretera Sentmenat, 108:](#) Aquest edifici de l'època del Noucentisme va ser construït el 1924.

Capçalera del Riu Ripoll

Riu Tort

Moli a la ribera del Ripoll

Parc Fluvial del Ripoll

El Ripoll a l'altura de Castellar

El Puig de la Creu

Carretera a Castellar a Sant Llorenç

4. [La Serra: Una altra obra popular del segle XIX situada al carrer Anselm Clavé, prop del carrer Mestre Ros.](#)
5. **Capella de Montserrat:** Aquest edifici d'estil historicista data del segle XIX i es troba al carrer Dr. Pujol.
6. [Església parroquial de Sant Esteve de Castellar: Una construcció arquitectònica de gòtic modern situada al carrer de l'Església.](#)

Sant Feliu del Racó

Sant Feliu del Racó és una entitat singular de població que forma part del municipi de Castellar del Vallès, a 2,5 quilòmetres del nucli principal d'aquesta vila. Es troba al marge dret del riu Ripoll, sota el massís de Sant Llorenç de Munt. Abans es coneixia com Sant Feliu de Valrà o Sant Feliu de Castellar.

Algunes dades interessants sobre Sant Feliu del Racó:

- Població: Segons dades del 2023, té una població de 1.306 habitants.
- Gentilici: Els seus habitants són anomenats santfeliuencs
- Festa patronal: Es celebra l'últim cap de setmana d'agost.
- Església: L'església actual és del segle XVIII, però conserva restes preromàniques i romàniques. Darrere l'església hi ha un campanar de torre del segle XI.
- Entorn natural: Destaquen el bosc, les fonts i les gorges pregones del riu.

Sant Feliu del Racó és un lloc amb una rica història i un entorn natural que convida a explorar-lo.

Sant Feli del Racó

La carretera de Castellar a Sant Llorenç

La carretera que connecta Castellar del Vallès amb Sant Llorenç Savall és la B-124, coneguda com la Carretera de Sabadell a Monistrol de Calders. Aquesta ruta té una distància d'aproximadament 12 quilòmetres i es pot recórrer en uns 20 minuts en cotxe.

Com que està plena de corbes, sempre hi ha molts ciclistes i motoristes.

Les Arenes

Les Arenes és un nucli habitat situat a prop del km 12 de la carretera de Castellar a Sant Llorenç Savall. Aquesta àrea es troba just al costat del riu Ripoll i inclou cases, una ermita i una àrea d'esplai. Tot i estar dins del Parc Natural de Sant Llorenç del Munt i l'Obac, aquest nucli habitat és una excepció als límits del parc. A més, a prop de Les Arenes, trobem la paret d'escalada de les Roques d'Aguilar, on es poden trobar diverses vies d'escalada amb diferents graus de dificultat.

La vall d'Horta

La **Vall d'Horta** és una vall situada al vessant nord-est del massís de **Sant Llorenç del Munt**. Es troba al municipi de **Sant Llorenç Savall**, al **Vallès Occidental**. Aquesta vall, que es troba dins del límit del **Parc Natural de Sant Llorenç del Munt i l'Obac**, amaga molts secrets per descobrir. Amb una àrea aproximada d'unes **887 hectàrees** i un límit perimetral d'uns **14,8 km**, la Vall d'Horta és un lloc d'interès geològic i natural. [El torrent de la Vall d'Horta hi discorre, i aquest torrent és un tributari del riu Ripoll, que, al seu torn, és afluent del Besòs.](#)

La Mare de Déu de Les Arenes

Geogràficament, la Vall d'Horta es troba al sector occidental del terme municipal de Sant Llorenç Savall. Discorre de sud-est a nord-oest, gairebé en paral·lel a la carena del **Pagès**, que uneix els cims de la **Mola** i del **Montcau**. Amb una longitud d'uns **4,5 km** i una amplada màxima d'uns **3,5 km**, aquesta vall ofereix un paisatge ampli i divers. [El tàlveg, o fons de la vall, oscil·la entre els 450 m i els 550 m d'altitud, mentre que les carenes que envolten la vall varien des dels 500 m fins als 1.056 m del cim del Montcau, un dels límits careners de la Vall d'Horta.](#)

Aquesta zona també té una rica història, tot i que no es coneix exactament des de quan va començar a tenir presència humana. [Troballes d'eines lítiques treballades al massís de Sant Llorenç del Munt,](#)

La Vall d'Horta

[incloent una peça trobada a la Vall d'Horta, suggereixen la presència d'éssers humans des de l'època del paleolític.](#) Si vols explorar aquesta vall i descobrir els seus secrets, et convido a fer-ho.

A la **Vall d'Horta**, a **Sant Llorenç Savall**, hi ha diversos senders que et permetran explorar aquesta zona natural. Aquí tens algunes opcions:

1. **Excursió a La Vall d'Horta:** Aquesta ruta ofereix un dels paisatges més bonics, destacant la balconada dels Emprius. Inicia a l'edifici modernista de **El Marquet de les Roques**, casa pairal del poeta sabadellenc **Joan Oliver, Pere Quart**. [Passaràs per la Font d'Agramunt, la Masia d'Agramunt, les ruïnes del Castell de la Pera, el Dolmen megalític, l'Era Ventosa, i gaudiràs de les millors](#)

Castell de la Pera

[vistes de les Valls del Montcau.](#)

2. **Ruta La Vall d'Horta:** Aquesta és una bonica i fàcil excursió per la Vall d'Horta. [És una opció més senzilla per explorar aquest espai natural.](#)
3. **Volta circular a la Vall d'Horta:** Aquesta ruta també ofereix una volta circular per la Vall d'Horta. [Descobreix els racons d'aquesta zona mentre gaudeixes de la natura.](#)

Recorda sempre portar calçat adequat i respectar el medi ambient mentre gaudeixes d'aquests senders.

Sant Llorenç Savall

Sant Llorenç Savall és una vila i municipi de la comarca del Vallès Occidental, situat a la part septentrional d'aquesta comarca. Limita amb les comarques del Bages i el Vallès Oriental.

- Superfície: El terme municipal té una extensió de 41,1 km².
- Població: Segons dades del 2024, té una població de 2.402 habitants amb una densitat de 58,44 hab./km².
- Gentilici: Els habitants de Sant Llorenç Savall es diuen santllorencins.
- Altitud mitjana: És d'aproximadament 466 metres sobre el nivell del mar.

Entre el seu patrimoni històrico-artístic destaquen les ruïnes del castell de Pera, el Marquet de les Roques i l'església romànica de Sant Feliu de Vallcarca

El **castell de Pera** és un d'estil romànic, està documentat per primera vegada l'any **1018**. [És un monument declarat Bé Cultural d'Interès Nacional i Bé d'Interès Cultural en l'Inventari del Patrimoni Arquitectònic de Catalunya.](#)

El castell es troba a un turó de la **serra del castell de Pera**, a una alçada de **740,6 m**, situat en un indret prominent sobre la **vall d'Horta** i la capçalera de la conca del **riu Ripoll**. El recinte del castell tenia dues entrades: una a la banda nord i l'altra a l'est, on encara es poden veure els graons. El mur de ponent encara es conserva, amb dues filades d'espitlleres a diferents nivells. A l'extrem nord-oest hi ha les restes d'una estructura quadrada, possiblement una torre de guaita, i a l'altre extrem es conserva un merlet rocós que constituïa l'altre punt de guaita. [A llevant, es poden veure les restes de l'antiga capella de Santa Maria.](#)

Josep Rof

A CAN BUSQUETA UNA NOIA ÉS COLPEJADA FINS A FER- LA AVORTAR

Can Busqueta és una gran masia de Castellar del Vallès, situada al nucli de Sant Feliu del Racó, prop de l'església del mateix nom, en la qual l'any 1707 van succeir uns fets esgarrifosos que consten en un procés de la cort del batlle de Castellar del Vallès, conservat avui a l'Arxiu Històric de Sabadell: (AMH 2457/24).

Maria Busqueta, esposa de l'amo de la masia, Francesc Busqueta, durant vuit o deu anys, en vida del seu marit es convertí en l'amant de Francesc Forrallat, un noi jove que vivia en aquella masia, en la qual treballava de mosso, i tots dos copulaven d'amagat dins la mateixa casa. Francesc Busqueta patia de poagre i estava mig impedit, i la seva esposa el tenia avorrit. El matrimoni tenia una filla gran, Arcàngela, i altres fills petits, però desconeixem quants i de quina edat.

Francesc Busqueta morí aproximadament un any abans de l'inici del procés. Aleshores Maria, el maig de 1707, forçà la seva filla Arcàngela a enllitar-se amb Francesc Forrallat. La noia quedà embarassada i, privant-la del menjar necessari i donant-li cops i coces, la van fer avortar, probablement el 26 d'octubre de 1707, vigília de Sant Bartomeu. La parròquia de Sant Feliu del Racó anava plena del que passava en aquella casa, i per tant donaven a Maria Busqueta el malnom de "*l'Alcavota de sa filla*".

Als ulls de la gent era evident que l'Arcàngela estava prenyada i que havia avortat, i diversos testimonis havien escampat pel poble la causa de l'avortament. Per aquesta raó, a començaments de l'any 1708 el fiscal de la cort del batlle de Castellar inicià un procés contra Maria Busqueta i Francesc Forrallat.

Foren interrogats diversos testimonis que, posant les mans sobre els quatre evangelis, juraren dir la veritat. Les declaracions dels testimonis donen molts detalls dels fets i totes són concordants.

Per relatar aquells fets, no hi ha com deixar que parlin el fiscal i els testimonis. Van ser interrogades onze persones, però només transcriuré l'escrit d'acusació del fiscal i cinc declaracions que entenc que van ser les més importants.

Les transcripcions són literals, però per fer-les més entenedores les he adaptat lleugerament al català actual, sense que es perdi el sabor de la parla i l'escriptura catalanes de fa més de tres segles. El lector ha de tenir present que l'escrivent que prenia notes de les declaracions normalment transcrivia les paraules dels testimonis en primera persona, però de vegades de cop i volta passava a fer-ho en tercera persona.

El procés comença amb aquestes paraules: "*Que tothom sàpiga que l'any de la nativitat del Senyor mil set-cents vuit, el dia...*" (Aquí hi ha un espai en blanc, i per tant desconeixem la data exacta).

Aquest fou l'escrit d'acusació: "*Súplica presentada pel procurador fiscal de la cort de l'honorable batlle del terme de Castellar:*

Magnífich Senyor: A notícia de esta part del procurador fiscal de la cort de V.M. ha novament pervingut veu y fama referint que Francesch Forrallat, pagès habitant de molt temps a esta part en la casa y mas Busqueta de la parròquia de Sant Feliu de Castellar àlias del Recó, no ha dubtat viure il·lícitament y amancebat amb Maria Busqueta, muller que fou de Francesch Busqueta cosa de deu anys ha, vivint lo dit Francesch Busqueta y després de sa mort, havent cosa de un any ha poc més o menos que morí, y després, cosa de un any ha, no ha dubtat la dita Maria Busqueta instruir y catequitzar a Arcàngela

Busqueta, donzella filla sua, a que tingués contractes il·lícits la dita Arcàngela, sa filla, amb lo dit Francesch Forrallat, amenaçant-la y pegant-li molts cops perquè aquella consentís amb dits tractes il·lícits amb lo dit Forrallat, dient-li y prometent-li que lo dit Francesch Forrallat se casaria amb ella. Y havent consentit la dita Arcàngela, sa filla, lo tenir tractes il·lícits amb lo dit Francesch Forrallat, havent cerca de un any que vivien los dos junts amb la dita Maria Busqueta en la mateixa casa, dormint los dits Forrallat y Arcàngela Busqueta junts com a marit y muller, y lo més sensible és que després que la dita Arcàngela Busqueta és estada prenyada del dit Francesch Forrallat, no han dubtat los dits Maria Busqueta, sa mare, y lo dit Francesch Forrallat cercar modos per fer-li perdre la criatura que tenia en son ventre, ja amb medicines, ja amb cops que li donaren, de tal manera que, la vigília de St. Barthomeu¹ o lo dia antes, la dita Arcàngela Busqueta malparí y se gastà de una criatura molt enantada,² la qual era una minyona.

Y com las dites cosas sian dignes de punició y càstich, las denuncio a V.M. perquè mane rebre informació. Y constant com constarà de la veritat, sian los dits Maria Busqueta, viuda, y Francesch Forrellat punits y castigats segons llurs mèrits, fent-los per dit efecte instància y part formada. El Procurador Fiscal.”

El primer testimoni en declarar va ser Bonaventura Domènec, el qual durant els primers vuit o deu anys havia viscut al mas Busqueta amb el seu pare, en vida d'en Francesc Busqueta, i després, l'últim any, havia continuat anant-hi a treballar:

“Els esmentats dia i any, en la dita cort, va jurar i declarà el testimoni següent: Bonaventura Domènec, treballador de la parròquia de Sant Feliu de Castellar àlies del Racó, d'edat segons digué de vint anys poc més o menys, testimoni conegut per l'esmentat honorable batlle, qui, havent estat citat, jurà pel Senyor Déu dir la veritat. I interrogat sobre els fets aportats a la cort, digué:”

“Senyor, lo que jo sé y puc dir acerca del que V.M. me interroga és que Jacinto Domènech, en altre temps mon pare, tingué una cambra empenyada³ en la casa de Francesh Busqueta, en altre temps pagès de la parròquia de Sant Feliu de Castellar àlies del Recó, y de Maria, cònjuges, molts anys ha, la qual (casa) haurà cosa de un any que los curadors⁴ dels fills de Francesh Busqueta la quitaren,⁵ y lo temps que dit mon pare tingué y possehí dita cambra, jo testimoni deposant, habití y estiguí amb ell en dita casa, en lo qual temps també habitava com avui habita Francesch Forrallat, treballador de dita parròquia, y en moltes y diferents ocasions viu jo, testimoni deposant, que lo dit Francesch Forrallat tenia amb dita Maria Busqueta tractes il·lícits de tocaments i jocs que sols se podien fer entre marit y muller, de on dels quals inferí jo, testimoni deposant, que lo dit Francesch Forrallat vivia amancebat amb la dita Maria Busqueta, perquè no sols amb lo menjar y victo⁶ acariciava amb més major ànimo y amor al dit Francesch Forrallat que no al dit Busqueta, son marit, donant al dit Forrallat lo major bocí de la vianda que guisava, amb molts parells de ous, y al dit son marit tot mal guisat amb renys de ires y pestes contínues, amb mala cara, trobant-se dit son marit poagrós y adxacós que no se podia pendrer; y en lo vestir veia jo, testimoni deposant, que dita Busqueta li comprava lo vestir y calsar fent-lo anar molt net de camises, y que en orde a son marit, molt al contrari, fent-lo anar molt brut, sens voler-li comprar roba y sens voler-li apedaçar la roba que aportava, de tal manera que viu ell, testimoni, que moltes y diferents vegades dit Busqueta, de la manera que podia anava y entregava la sua roba a las dones vehinas de sa casa, y aquelles la hi apadesavan, dient-li moltes vegades, ohint jo testimoni deposant moltes y diferents vegades com dit Francesch Busqueta, queixant-se de dita Maria sa muller, que ella ho volia tot per lo dit Francesch Forrallat y no per ell.

1 La festivitat de Sant Bartomeu se celebra en diverses dates, una d'elles és el 27 d'octubre. Creiem que aquesta data és la que correspon, perquè el 25 d'abril ja era visible que Arcàngela estava prenyada.

2 Enantada: avançada.

3 Empenyada: llogada.

4 Curador: persona que té al seu càrrec l'administració i la defensa de la persona i els béns i drets d'un menor d'edat o d'un incapacitat.

5 La quitaren: la recobraren.

6 Victo: llatínada que vol dir: manera de viure.

Més dic a V.M., senyor batlle, que molts y diferents vespres, després de haver sopat, restant-se lo dit Francesch Busqueta en un escó del foc agegut dormint, lo dit Francesch Forrallat y la dita Maria Busqueta se'n pujaven dalt amb un llum encès y se n'estaven los dos junts dins la cambra de dit Busqueta y en ésser dins dita cambra apagavan lo llum y tancavan la porta de dita cambra, estant dintre de ella los dos molt grandíssim rato, y al cap de aquell eixian los dos de dita cambra y se'n tornavan al foc. Y ho dic saber jo, testimoni deposant, perquè moltes y diferents vegades los anava jo seguint al darrera sens que me advertissen y secretament pujava fins dalt al cap de la escala y veia tot lo que tinc referit. Y en certa ocasió estant los dit Francesch Forrallat y Maria Busqueta tancats en dita cambra los dos, havent-los ell, testimoni, seguit al darrera, al cap de grandíssim rato li convingué a ell, testimoni, lo passar per dita sala y cerca la dita cambra de dit Busqueta per anar i passar a la cambra de dit mon pare, viu eixir de la cambra de dit Busqueta lo dit Francesch Forrallat pensant-se de mi que (jo) era lo dit Francesch Busqueta, y viu se retirà cerca de un caragol⁷ que puja a la golfa fins que em conegué y tornà a eixir, restant-se dins dita cambra la dita Busqueta.

Més dic a V.M., senyor batlle, que lo testimoni deposant, des de que los tutors y curadors dels pubills de dit Busqueta après seguida la mort de dit Francesch Busqueta quitaren la cambra que dit mon pare tenia empenyada, he entrevingut per treballar en casa de dita Maria Busqueta, y viu que lo dit Francesch Forrallat moltes y diferents ocasions jugava amb Arcàngela, donzella filla de dita Maria Busqueta, amb jocs y tocaments il·lícits que sols se podien fer entre marit y muller, y ohí a dir jo, testimoni deposant, molt públicament per dita parròquia y per los veïns de dita casa que lo dit Francesch Forrallat vivia y dormia amb dita Arcàngela Busqueta, tenint los dos tractes il·lícits com a marit y muller; y en certa ocasió ohí jo, testimoni, que dita Maria Busqueta me digué que des del die de St. Marc⁸ en ençà havia ella conegut que dita Arcàngela, sa filla, era prenyada y que dit Francesch Forrallat la havia empenyada y que volia se casaren.

Més dic a V.M., senyor batlle, que un cert dia, que no-m recorda lo dia cert, anant jo, testimoni deposant, a caçar junt amb lo dit Francesch Forrallat dient-li lo quant mal feia y quant mal vivia, que tractás de retirar-se y que se deixás de fer offensas a Déu, ohí molt bé que-l dit Francesch Forrallat me digué y confessà que sí que havia tingut contactes il·lícits amb la dita Arcàngela Busqueta, donzella filla de dita Maria Busqueta, y que s'hi volia casar.

Més dic a V.M., senyor batlle, que en dies passats antes del die de Sant Barthomeu estant jo, testimoni deposant, cavant la ceba de un hort de la casa de dita Busqueta, sentí ruïdo dins la casa de dita Busqueta y molts ruidos y cops, quant al cap de poc viu eixir en la finestra de una cambra que dona al hort, de on jo treballava, la dita Arcàngela Busqueta, donzella, escavellant-se, plorant y gemegant, ohí me digué "ajuda!", "ajuda!", cridant que los diables se l'anportassen, volent llansar-se de la finestra, y jo luego tirant la magalla per terra correu a dita casa de dita Busqueta, y a la que fui al portal de dita casa topí en dit portal a Paula Orpí, muller de Eloy Orpí qui per masover o arrendatari viu en dita casa, y li diguí: què cosa era allò?, y ohí me respongué que dita Maria Busqueta y dit Francesch Forrallat tenian tancat los dos la dita Arcàngela en la cambra donant-li cops, que creia era per fer-li perdre la criatura en son ventre, y més me digué que no pujás dalt, que tal vegada lo dit Francesch Forrallat no-m tirás algun cop de pistola, y jo me reparí un poc y ohint lo ruïdo y plors pugí dalt cridant "què és això?!", y ohí molt bé quan fui a la sala que donaven cops a dita Arcàngela, quan luego viu eixir lo dit Francesch Forrallat de dita cambra de on eran la dita mare y filla Busquetas y li diguí: que-s deixasen de això y que no maltractasen a la dita Arcàngela, quan luego viu que lo dit Francesch Forrallat tornà dins dita cambra y jo al darrera de ell y viu com donà tres o quatre coces a la dita Arcàngela rebatent-la per terra, cosa que me escruixí perquè me constava molt bé que la dita Arcàngela era prenyada y que sols aquelles coces eran bastants per fer-li perdre la criatura, y de temor que tingués horror que-m causà, me'n torní, y després al cap de uns quants dies ohí a dir públicament per dita parròquia que la dita Arcàngela, donzella, havia mal parit y se era gastada de una minyona."

El mateix dia també declarà Alodi Orpí, el qual feia prop d'un any que vivia al mas Busqueta. Alodi Orpí,

7 Caragol: escala de caragol.

8 Festivitat de Sant Marc : 25 d'abril.

“treballador i pastor d’ovelles de la parròquia de Sant Feliu de Castellar àlies del Racó, d’edat segons digué de vint-i-cinc anys complerts, testimoni conegut per l’esmentat honorable batlle, qui, havent estat citat, en mà i poder del dit honorable batlle, jurà pel Senyor Déu dir la veritat i, havent estat interrogat, digué:”

“Senyor batlle, lo que jo sé y puc dir sobre lo que V.M. me interroga és que molt temps ha que jo, testimoni deposant, ara haurà cerca de un any que arrendí la casa y mas Busqueta de la parròquia de St. Feliu de Castellar àlies del Recó y habito en dita casa y mas Busqueta, y ha cerca de vuit o deu anys que públicament y a palès he ohit a dir que Francesch Forrallat, fadrí treballador de dita parròquia, que ha habitat y habita avui en dita casa y mas Busqueta, ha viscut amancebat y amistansat amb Maria Busqueta, muller que fou de Francesch Busqueta, mentre dit Francesch Busqueta vivia, per haver axí ohit a dir a algunes persones que treballavan y revenian en dit temps en dita casa y mas Busqueta.

Més dic a V.M., senyor batlle, que lo dit Francesch Forrallat casi de des que jo, testimoni deposant, habito en esta casa y mas Busqueta, que haurà cerca de un any que lo dit Francesch Forrallat viu tenint tractes il·lícits amb Arcàngela Busqueta, donzella filla de la dita Maria Busqueta, havent dormit y dormint avui en dia los dos junts com a marit y muller. Y tinc per cert que la dita Maria Busqueta ha instat amb alagos y amanasas a la dita Arcàngela, sa filla, perquè tingués dits tractes il·lícits amb dit Francesch Forrallat, perquè al principi que jo fuí a habitar en dita casa y mas Busqueta un dia dels darrers de maig prop passat, que ja era vespre y jo me’n anava al llit y estava dins la mia cambra, y estant la dita Maria Busqueta y la dita Arcàngela, sa filla, per anar-se’n al llit en la cambra que las dos dormian, y en ocasió que lo dit Francesch Forrallat se trobava també en la sua cambra que dit Forrallat dormia y acostumava dormir, ohí molt bé jo, testimoni deposant, y viu molt bé com la dita Maria Busqueta tirava del bras a la dita Arcàngela, sa filla, com si la volia tràurer de la sua cambra, dient-li y instant-li que anás a dormir amb lo dit Francesch Forrallat, y viu molt bé com la dita Arcàngela feia forsas per no anar-hi, y ohí molt bé com la dita Arcàngela amb veu alta respongué a las rahons de dita sa mare éstas formals paraules: “Mare, matau-me primer, que no ho vull fer!”, y axí mateix ohí com la dita Maria Busqueta, sa mare, li digué éstas formals paraulas: “Que tens por? Mira que no et farà res!” Y la dita filla tornava resposta que no ho volia fer, y crec jo, testimoni, que la dita Maria Busqueta induí a la dita Arcàngela aquell vespre que anás a dormir amb lo dit Francesch Forrallat, perquè de dit vespre en ençà ha vist que lo dit Francesch Forrallat y la dita Arcàngela han dormit junts com avui encara hi dorman. Y dins pochs dias viu ell, testimoni, que la dita Arcàngela era prenys com ho manifestava y se han manifestat las dites mare y filla, puix ha arribat la dita Arcàngela a mal parir y perdre la criatura. Y he ohit a dir jo, testimoni deposant, a Paula ma muller, que en certa ocasió los dits Maria Busqueta, Arcàngela sa filla y lo dit Francesch Forrallat se eran tancats dins de una cambra y que allí donaven cops y coces a la dita Arcàngela perquè perdés la criatura, y que dita Arcàngela amb grans crits y plors isqué a la finestra desesperant-se, volent-se llansar per la finestra. Y en certa ocasió, un dia que no n recorda, que era vespre, trobant-me jo, testimoni deposant, en la cuina de dita casa, y trobant-se dins lo pastador que és contíguo a dita cuina los dits Maria Busqueta, Arcàngela sa filla y lo dit Francesch Forrallat, ohí jo, testimoni deposant, molt bé un gran cop y que la dita Arcàngela cridava y plorava, y jo me alcí y me n-aní devers dit pastador y amb veu alta los cridí: què era això y què feian!, y ohí que dits Maria Busqueta y Francesch Forrallat me respongueren que no era res. Y en algunas altrás ocasions sentí jo, testimoni deposant, lo mateix que indiquí, y tinch per cert que procuravan a fer-li perdre la criatura, de tal manera que pochs dias antes que no mal parís la dita Arcàngela, veient jo, testimoni deposant, que la dita sa mare no li donava a la dita Arcàngela lo aliment y recapta havia menester per conservar lo prenyat (que) aportava en son ventre, y que veia que amb lo victo que tenia dita Arcàngela era forçós perdre la criatura, diguí a la dita Maria, sa mare, que: perquè no alimentava a la dita Arcàngela, sa filla, fent-li caldo y donant-li los aliments necessaris per conservar lo prenyat?, y que si ella no ho feia, jo testimoni deposant ho faria, perquè me lastimava de que hagués de perdre lo prenyat. Y dita Maria Busqueta anás a comprar una poca de carn y jo, testimoni deposant, viu molt bé com la dita Maria Busqueta y dit Francesch Forrallat se la menjaren; de tot lo que inferí jo, testimoni, que ells no procuravan sinó que dita Arcàngela perdés lo prenyat, com de fet al cap de pocs dias ohí (que) me digueren que la dita Arcàngela havia mal parit y que se era gastada, y axí mateix he ohit a dir que havien donat alguna medicina a la dita Arcàngela perquè perdés lo prenyat.”

Aquell dia també va declarar Onofre Forrallat, germà de Francesc Forrallat, “pagès de la parròquia de Sant Feliu de Castellar àlies del Racó de la diòcesi de Barcelona, d’edat segons digué d’uns quaranta anys aproximadament, testimoni conegut per l’esmentat batlle, el qual, havent estat citat, jurà en mà i poder del dit honorable batlle dir la veritat i, havent estat interrogat, digué:”

“Senyor, lo que jo sé y puc dir acerca del que V.M. me interroga és que m consta molt bé que Francesch Forrallat, mon germà, qui molt temps ha que habita per mosso en la casa y mas Busqueta, ha cerca de vuit a deu anys que viu escandalosament amb Maria Busqueta, muller del difunt Francesch Busqueta, per haver-lo ohit a dir molt públicament y haver-lo jo reptat moltes y diferents ocasions quan venia en casa mia, y lo reptava jo perquè deixás eixa mala vida y se partás y se n-anás fora de dit terme o fora

Can Busqueta

de dita casa, y mai ha volgut créurer, però també ho dic saber per haver anat en algunas ocasions jo, testimoni, en dita casa de Busqueta y haver vist que lo dit Francesch Forrallat, mon germà, jugava amb dita Maria Busqueta jocs il·lícits.

Més dic a V.M. que he sentit a dir molt públicament per dita parròquia que la dita Maria Busqueta havia persuadit a Arcàngela, sa filla, en que tingués tractes il·lícits amb lo dit Francesch Forrallat, mon germà, y que la casaria amb ell, y que era quedada la dita Arcàngela prenys,

Més dic a V.M. que després que ohí a dir jo, testimoni deposant, que la dita Arcàngela havia mal parit y que se era gastada, y jo, testimoni deposant, ho diguí a n-al dit Francesch, mon germà, y ohí que ell me respongué que sí, y jo li diguí si era minyó o minyona y ohí me respongué que era minyona.”

La quarta declaració que transcriuré va ser la de Victòria Juliana, “esposa de Josep Juliana pagès de la parròquia de Sant Feliu de Castellar àlies del Racó de la diòcesi de Barcelona, de 33 anys més o menys, testimoni coneguda per l’esmentat honorable batlle, la qual, havent estat citada, jurà pel Senyor Deu, etc... dir la veritat, i, havent estat interrogada, digué:”

“Senyor, lo que jo sé y puc dir és que haurà cosa de vuit a deu anys que sento a dir molt públicament per dita parròquia que Francesch Forrallat, fadrí treballador habitant gran temps ha en la casa y mas Busqueta de dita parròquia, vivia escandalosament y amancebat amb Maria Busqueta, muller que fou

de Francesch Busqueta, y que la dita Maria Busqueta havia induït a Arcàngela Busqueta, donzella sa filla, de que tingués tractes il·lícits amb lo dit Francesch Forrallat, y axí mateix he ohït a dir públicament que la dita Arcàngela havia mal parit y se era gastada.

Més dic a V.M. que després que la dita Arcàngela hagué mal parit, la dita Maria Busqueta, mare de dita Arcàngela, me cridà dient-me que volia sangrar la dita Arcàngela y que jo hi anàs, i moguda de caritat aní en casa de dita Busqueta y entrí en la cambra, y viu on jeia dita Arcàngela, y viu en los llansols tenia al llit molta còpia⁹ de sanc que indiquí que era veritat que se era gastada, y la viu sangrar y indiquí que la sangraven per fer-li perdre la llet. Y ohí molt bé que la dita Maria Busqueta, mare de dita Arcàngela, me digués éstas formals paraules: “Ara callaran las males llenguas que deian que la canyo¹⁰ (dient-ho de sa filla) era prenys”, y que havia sis mesos que li faltavan las sancs y que ara li eran tornadas, volent-me la dita Maria Busqueta ofuscar y donant-me entenent que no se era gastada, y jo li responguí que no havia fet això lo dit Francesch Forrallat.”

Finalment transcriuré la declaració de Mònica Juliana i Girbau, esposa de Jacint Juliana i Girbau pagès de S. Feliu..., de 50 anys, veïns del mas Busqueta.

“Senyor, lo que jo sé y que puc dir acerca del que V.M. me interroga és que jo, testimoni depositant, junt amb mon marit tenim y possehim una casa en la qual habitam, vehina de la casa y mas Busqueta de la parròquia de Sant Feliu de Castellar, y haver revingut moltes y diferents vegades en dita casa y mas Busqueta, y haver vist jo, testimoni depositant, moltes y diferents vegades trobant-me en dita casa de Busqueta com Francesch Forrallat, fadrí qui molt temps ha habita per mosso en dita casa, jugava, tocava y palpava a Maria Busqueta, muller del en altre temps Francesch Busqueta amo de dita casa, los quals jocs se podien permetrer entre marit y muller, y haver vist jo, testimoni depositant, amb lo amor, carinyo y voluntat que la dita Maria Busqueta tractava y procurava a tractar a n'al dit Francesch Forrallat, donant-li lo millor bocí del plat, procurant-li calsar-lo y vestir-lo y fer-lo anar ben net de camises, y haver vist y veurer jo, testimoni depositant, que dita Maria Busqueta tenia molt mal tracte, odi y avorriment al dit Francesch Busqueta, marit seu, tenint-li molt males paraules, no donant-li lo aliment necessari que li devia donar per estar dit Busqueta atxacós de puagra, ni voler-li apadasar la roba, fent-lo anar molt brut de camisa, ni voler-li fer lo llit, de tot lo que inferí jo, testimoni depositant, que era veritat lo que lo vulgo públicament en dita parròquia deia, que dit Francesch Forrallat estava amancebat amb dita Maria Busqueta de esta part de vuit o deu anys ha.

Més dic a V.M. que quan lo dit Francesch Busqueta vivia, moltes y diferents vegades vingué en casa mia y me aportava la sua roba perquè la hi apadesás, dient-me que Maria, sa muller, no li volia apadesar y que tots sos Déus tenia en servir a n'al dit Francesch Forrallat.

Més dic a V.M., senyor batlle, que he ohït a dir a algunes persones que han habitat y habitan en dita casa de Busqueta cerca de un any a esta part, que la dita Maria Busqueta amb amanasas y cops havia induït a Arcàngela, donzella sa filla, tingués tractes il·lícits amb lo dit Francesch Forrallat, y que temps ha que lo dit Francesch Forrallat ha dormit amb la dita Arcàngela, tenint los dos tractes il·lícits, de tal manera que jo he vist que la dita Arcàngela estava prenyada, de tal manera que lo vulgo, públicament y a palès, per a anomenar la dita Maria Busqueta diuen “la Alcabota de sa filla”.

Més dic a V.M. que he ohït a dir públicament que la dita Maria Busqueta y dit Francesch Forrallat procuravan amb cops de coces y de punyades fer mal parir a la dita Arcàngela y fer-li perdre la criatura que aportava en son ventra, com de fet ohí jo, testimoni, a dir que havia mal parit, y pochs dias després que hagué mal parit la dita Arcàngela ohí que dita Maria Busqueta digué: “ara callaran las males llenguas que deian que ma filla era prenys”. Y poc després de haver mal parit, viu jo, testimoni, la dita Arcàngela y coneguí molt bé que havia mal parit y que se era gastada per haver-la antes vista prenys.”

Els altres testimonis que van ser citats a declarar van ser: Margarida Juliana, Paula Orpí esposa d'Alodi

9 Còpia: quantitat.

10 Canyo, paraula de significat desconegut, tal vegada volia dir puta.

Orpí, Estasita Forrallat esposa d'Onofre Forrallat germà de Francesc Forrallat, Teresa Cadafau, Josep Juliana marit de Victòria Juliana, i Jacint Juliana i Girbau marit de Mònica Juliana i Girbau. Tots ells habitants de la parròquia de Sant Feliu del Racó.

Al procés no hi consta la sentència, però davant la contundència dels testimoniatges no hi ha dubte que Maria Busqueta i Francesc Forrallat van ser declarats culpables. Desconeixem, però, la sentència i la pena imposada.

Després d'haver avortat, en el moment del procés segons els testimonis Arcàngela seguia convivint amb Francesc Forrallat al mas Busqueta. Tanmateix, essent com eren aquells temps, és molt probable que la pobre Arcàngela fins i tot hagués d'acabar casant-se amb ell, i que també hagués de sofrir la pena de restar, tota la vida, marcada davant la gent de Sant Feliu del Racó per uns fets dels quals ella n'havia sigut la víctima.

Robert Álvarez Masalias

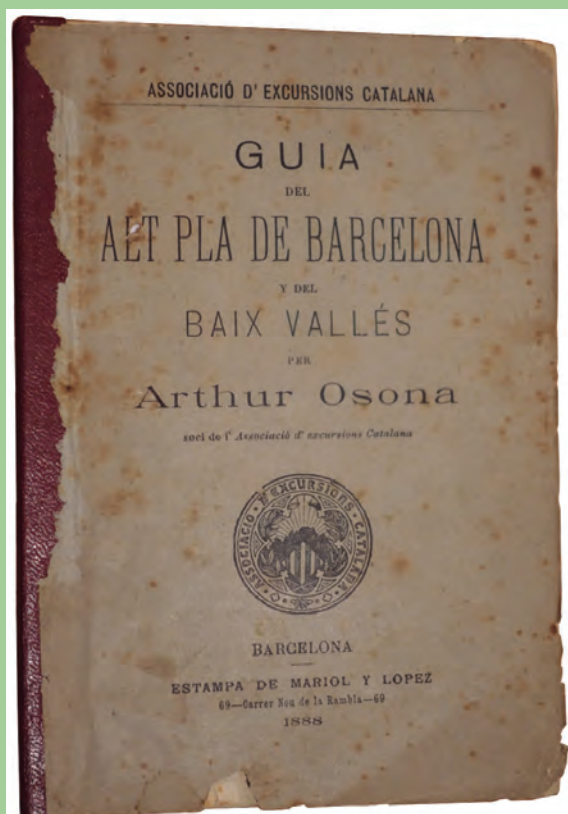
Cerdanyola, 18 de juny de 2024

Les primeres guies excursionistes del Vallès

L'home sempre ha caminat, des d'abans de ser Sàpiens ja feia llargs recorreguts, però no ha estat fins a temps recents que la humanitat s'ha llençat a fer camins i trescar per les muntanyes més per plaer i esports que per necessitat. Ara caminem per oci, abans només ho feien per negoci que és la negociació de l'oci.

Recordaré breument el naixement dels primers centres excursionistes abans de parlar de les primeres guies excursionistes del Vallès, objectiu d'aquest article. L'any 1876 es fundava l'Associació Catalanista d'Excursions Científiques (ACEC). Encara no havien passat dos anys de la creació, que per divergències internes un grup es va escindir i el setembre de 1878 va constituir-se l'Associació d'Excursions Catalana (AEC). Artur Osona, autor de les primeres guies excursionistes, home conciliador, era membre dels dos centres: la Catalanista i la Catalana —com se les coneixia en aquell temps—, i participava en excursions d'ambdues entitats. Totes dues editaven revistes i butlletins per donar a conèixer les activitats dutes a terme. L'ACEC publicava *L'Excursionista* i unes *Memorias*, i l'AEC un *Butlletí* i l'*Anuari*. Aquestes obres són imprescindibles tant per conèixer les activitats dels primers centres excursionistes del país com per la informació històrica que els seus textos i imatges contenen. L'any 1891, les dues associacions es van unir i crear el Centre Excursionista de Catalunya (CEC), l'associació excursionista més antiga del Principat que encara avui perviu. L'Artur va ser un ferm defensor de la unió. Des del mateix any de la fundació, el CEC va editar un butlletí erigit com un testimoni històric de la seva activitat i un retrat d'alguns paisatges i paratges de Catalunya.

L'Osona va ser el primer a publicar guies excursionistes entre 1879 i 1900. Se'ns fa complicat precisar-ne el nombre, ja que moltes eren reedicions d'anteriors guies amb afegits i altres eren parts d'una guia ja publicada. El 1879 va publicar la primera guia excursionista de Catalunya: *Excursió a la muntanya*

Guia del Vallès meridional d'Artur Osona. Servei General d'Informació de Muntanya (SGIM)

Guia del Vallès d'Artur Osona. (SGIM)

del Montseny per un propietari de la vila de Breda. Era la descripció en català, castellà i francès de l'ascensió a la muntanya del Montseny. D'aquest opuscle de 40 pàgines en faria quatre edicions cada vegada més ampliades i, a partir de la tercera, sense traducció castellana i francesa. A la publicació de la ronda de l'any passat en vam parlar.

Del Vallès va publicar dues guies i d'ambdues en va fer reedicions: *Guia del alt pla de Barcelona y del baix Vallès*, publicada el 1887, reeditada el 1891 i el 1894; i la *Guia itineraria del Vallés superior : ó sia del Congost al Llobregat*, publicada el 1888 i reeditada el 1892. La primera té poca relació amb el Vallès, només té algun itinerari per Sant Cugat del Vallès, Cerdanyola, Ripollet i Montcada. En canvi, la del Vallès Superior abraça els dos vallesos, l'oriental i l'occidental i els sobrepassa endinsant-se al Bages per la banda septentrional del massís de Sant Llorenç del Munt.

Atès que aquesta ronda transita entre Castellar del Vallès i Sant Llorenç Savall transcriurem algun fragment: De Sant Esteve de Castellar –així s'anomenava anys enrere– diu que és *una de las mes bonicas poblacions de Catalunya, de suma importancia per sas fábricas grandiosas, especialmente la de la Viuda Tolrá, notable tant per sa grandiositat com per sa perfecta producció que competeix ab las mellors del estranger. La «Iglesia parroquial de Castellar» que está acabantse es una obra mestre d'estil gòtich; es una prehuada joya d'art y riquesa que honra al arquitecte senyor Sala, autor del plan y director de las obras. La població de «Castellar» es de 2975 habitants, sa altitud es apr. de 250 metres. No us esparvereu amb l'ortografia, encara faltava anys perquè Pompeu Fabra publicqués les normes ortogràfiques. En canvi de Sant Llorenç Savall diu que res te que cridar pugui l'atenció. Però més endavant, a l'itinerari 50 referint-se a la mateixa vila diu *pintoresca vila de sant Llorens Savall*.*

Les descripcions dels camins són extremadament pobres. Avui, difícilment podríem seguir aquests itineraris amb les poques orientacions que hi ha a la guia. Aquesta pobresa, segurament es deu a dos motius, els camins que unien poblacions i cases de pagès estaven molt fressats i eren fàcils de seguir i el segon és que l'Artur normalment feia les excursions amb guia, personatge que cita a les seves obres per si els excursionistes els volen contractar. De Castellar del Vallès el guia era *March Balasch (a) [àlies] Marcó de Casa la Ferrera*, i de Sant Llorenç Savall *Llorens Puigmartí* de qui diu *moltíssim practich y molt intel·ligent es lo amable jove*.

Dels 80 itineraris que hi ha a la guia de 1888 la que s'ajusta una mica a la ronda del 2024 és la ruta 46 que va de Castellar del Vallès a Sant Llorenç Savall. No val la pena que ens hi entretinguem, ja que fa el recorregut per la carretera i enllesteix la descripció en catorze línies. El 1892 fa una segona edició, però amb el mateix nombre d'excursions, sense canvis en les rutes que hem comentat.

El 1896 encara imprimiria una nova guia amb excursions de les dues anteriors: *Guia itineraria de tota la regió del Vallès dividida en 244 itineraris*. No aporta res de nou que tingui relació amb la ronda d'enguany i les zones properes. Gran part dels itineraris són simples anotacions del recorregut, topònims, altituds, hostals i pobles. La majoria són comentaris sobre els llocs, amb pocs detalls i simples, en definitiva, redactat tal com raja. Això sí, no estalviava els adjectius i sovint el text era carregat i barroc.

Cèsar August Torras el va succeir en la publicació de guies, millorant-ne el contingut i il·lustrant-les amb imatges, però del Vallès no en va editar cap. Hauríem d'esperar el 1935 per veure una altra guia impresa, però centrada al massís de la Mola. Va ser el Centre Excursionista de Terrassa amb la *Guia monogràfica de Sant Llorenç del Munt. La Mola*. Aquesta és la primera guia excursionista del massís, un llibre ben documentat i ben il·lustrat fet a moltes mans. Es va publicar en el vint-i-cinquè aniversari del Centre Excursionista de Terrassa i el va redactar una munió de membres del centre. La primera part conté una àmplia descripció geogràfica del massís i a continuació les múltiples excursions des de tots els sectors de la muntanya. Les descripcions de les rutes i la informació dels llocs descrits estan més ben documentades que les guies precedents.

Hem fet un repàs de les primeres guies publicades abans de la guerra de 1936-39. Durant la dictadura franquista en vindrien moltes d'altres, sobretot de Sant Llorenç del Munt i l'Obac, cada vegada més ben documentades i il·lustrades. Per exemple el *Llibre de Sant Llorenç del Munt* de Francesc Vila i Plana soci de la UES, però aquestes ja queden fora de l'objectiu d'aquest treball.

Agraeixo al Servei General d'Informació de Muntanya (SGIM), les facilitats donades per a la consulta de les guies del Vallès i fer-ne fotografies.

Bibliografia

Diversos autors. *Guia monogràfica de Sant Llorenç del Munt. La Mola*. Terrassa. Centre Excursionista de Terrassa, 1935.

OSONA, Artur. *Guia itineraria del Vallés superior : o sia del Congost al Llobregat : dividida en 72 itineraris*. Barcelona: Associació d'Excursions Catalana, 1887, (1888 a la coberta).

OSONA, Artur. *Guia itineraria del Vallés superior : o sia del Congost al Llobregat : dividida en 80 itineraris*. Barcelona: Centre Excursionista de Catalunya, 1892.

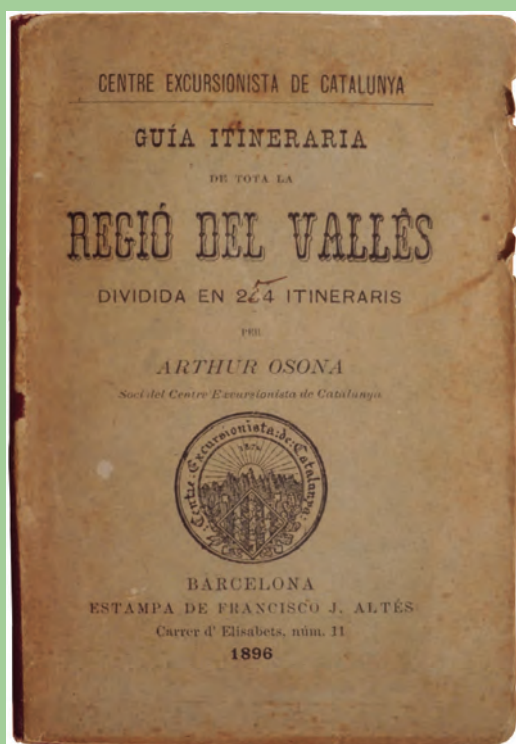
OSONA, Artur. *Guia del alt pla de Barcelona y del baix Vallès*. Barcelona: Associació d'Excursions Catalana, 1887.

OSONA, Artur. *Guia del Alt Pla de Barcelona y del Baix Vallès*. Barcelona: Associació d'Excursions Catalana, 1891.

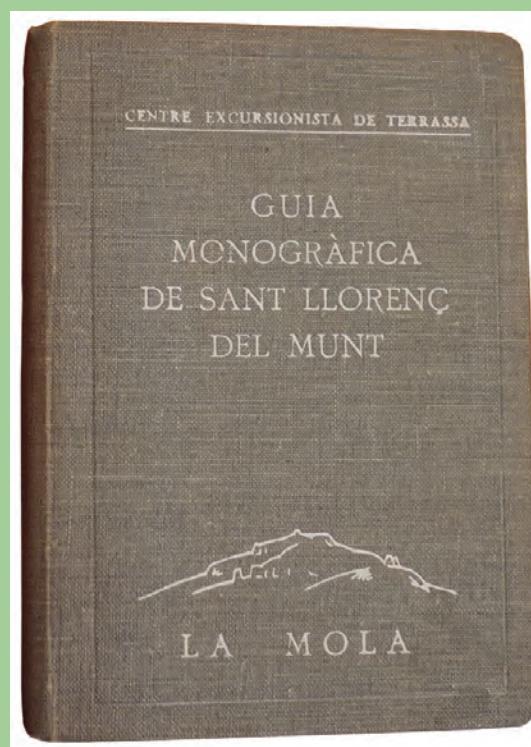
OSONA, Artur. *Guia itineraria del Alt Pla de Barcelona y del baix Vallès : dividida en 76 itineraris*. Barcelona: Centre Excursionista de Catalunya, 1894.

OSONA, Artur. *Guía itineraria de toda la región del Vallés dividida en 244 itineraris*. Barcelona: Centre Excursionista de Catalunya, 1896.

Marcel Camps Colomé

Guia del Vallès d'Artur Osona.
(SGIM)

Primera guia de la Mola del Centre Excursionista de Terrassa del 1935. (SGIM)

Barraques de Vinya

Coincidint amb la publicació de la XXXII Ronda Vallesana de 2011 i amb el títol de “Sant Llorenç Savall, un sembrat de barraques”, vaig tenir ocasió de parlar de les barraques de vinya llorençanes. Aleshores en comptàvem unes 300 de barraques dins el terme municipal. A data d'avui ja podem parlar d'una catalogació amb 481 barraques de pedra seca, xifra que inclou la barraca no.480 del Cementiri, un monument que fou encarregat per l'ajuntament per tal de fer visible aquestes construccions llur escampall delimita perfectament el nostre terme municipal. L'obra fou realitzada majoritàriament pel grup de Pedra Seca del Centre Excursionista de Castellar, té les dimensions mitjanes d'una barraca de vinya al nostre terme i es va fer exclusivament amb pedra local. De les 481 barraques convé assenyalar que estem parlant de barraques bastides amb la tècnica de la pedra seca - tècnica que fou declarada Patrimoni de la Humanitat per la UNESCO el 2018 - i que per tant en aquesta xifra de 484 barraques no hi fem constar les barraques d'obra que durant el segle XX van anar proliferant i que solien ser més espaioses, tancades amb porta i amb comoditats com ara llars de foc, altells, taules etc. A dia d'avui el Grup de Pedra Seca Ballestar ha recuperat més de 160 barraques de vinya i precisament la Ronda Vallesana d'enguany travessa un dels territoris amb més densitat de barraques: la carena de Ricó (vegeu l'itinerari no.7 MENJAPEDRES al web www.caudelguille.net).

El 2008 vaig iniciar la travessia pels mars d'internet amb la pàgina www.caudelguille.net sobre recerca a Sant Llorenç del Munt. Tot i que inicialment era una pàgina dedicada a les nombroses troballes espeleològiques que amb el grup Espeleopringuer anàvem descobrint - a la pàgina hi trobareu prop de 300 noves cavitats ressenyades i topografiades, entre elles l'avenc de les Rovires, el més profund del massís i la segona cavitat de major recorregut - a la pàgina també hi tenien cabuda moltes altres observacions que anàvem fent pel camí: fonts, antigots, arbres singulars, forns de tota mena, places carboneres, documents històrics, flora, agulles d'escalada, fets de maquis, etc.

Donat que des d'aleshores la pàgina ha anat creixent en continguts, a la portada hi trobareu una casella CERCAR on podeu afinar la vostra consulta.

A partir del 2009 i coincidint amb el mestratge de pedra seca de la colla de Castellar, vaig iniciar la catalogació de les barraques de vinya de Sant Llorenç Savall, comptant amb l'ajut excepcional d'uns mapes contenint 270 barraques que el sabadellenc Jesús Ballestar havia confeccionat durant els anys 60/70 al nostre terme, una tasca que m'atreveria a dir que fou ben singular a Catalunya.

A dia d'avui (2024) a la pestanya BARRAQUES de Sant Llorenç Savall hi trobareu ressenyades 132 fitxes de barraques de vinya i a l'apartat RUTES hi podeu trobar una desena d'itineraris relacionats amb la pedra seca llorençana.

A Sant Llorenç Savall no ens limitem a restaurar les barraques, també mirem que la ciutadania apadrini i tingui cura de les construccions: amb l'abandonament del monocultiu de la vinya també es van abandonar les barraques i els bancals que requerien manteniment, i aquesta ha estat la principal causa que es vagin perdent, tot i que no és la única; l'aprofitament forestal que acompanyà la creixent revolució industrial va ser responsable de l'ensorrament de moltes d'aquestes construccions. És per això que també us convidem a apadrinar una de les moltes barraques restaurades: la tasca no és gens complicada i només requereix que com a mínim visiteu un cop a l'any la vostra barraca i comproveu que tot està en ordre, així com també afegir dos cabassos de terra per la coberta amb lliris. Com solem dir, entre totes, tot.

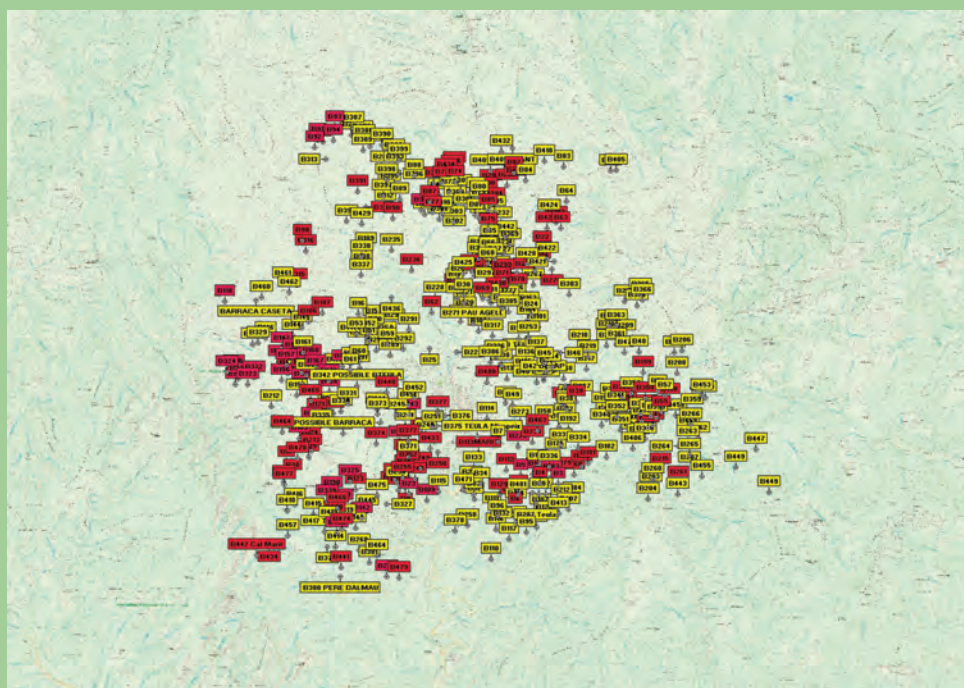
A la pàgina també trobareu - dins l'apartat DIARI D'ABORD - una sèrie de 70 petits articles anomenats DE CARAA BARRACA on mirem de capturar aquest passat vitícola de Sant Llorenç que avui dia semblava completament oblidat. En síntesi podríem dir que el pagès llorençà estàndard de mitjan segle dinou cultivava un hort en propietat i tres trossos a parceria que - com molt bé apuntava Pere Quart a les Corrandes d'Exili - no amidaven més de tres quarteres de vinya. Els trossos solien estar disseminats pel territori i en orientacions diverses, per tal d'obtenir temps de maduració diferents i així poder fraccionar les veremes, i també pel cas de pedregades, poder salvar una part de la collita, cas que la pedregada no hagués estat completament uniforme en el territori. Construir la barraca no era prioritari, plantar la vinya sí que ho era; podien passar molts anys abans el pagès no decidís construir una barraca al tros. Dels gairebé 300 pagesos censats a mitjan segle dinou, gairebé la meitat posseïen ase

per a les tasques agrícoles, allò que avui dia seria l'equivalent a tenir vehicle. La major part de pagesos eren analfabets, cosa que es tradueix en una baixíssima mostra de barraques amb la data gravada: només cinc barraques datades d'un total de 483, amb un rang que va de 1710 (a La Bosqueta, sembla ser que seria la data gravada més antiga trobada a Catalunya) fins a 1878.

Desmentint allò que vaig escriure el 2011, ara puc afirmar que les barraques de vinya i marges llorençans no eren el resultat del desempedregament dels camps i boscos: eren el resultat d'usar pólvora i desmuntar a barrinades les cingleres i blocs propers. Entre d'altres documents hem trobat que al metge del poble Dr. Josep Barriga i Sala, que exercí entre 1803-1834, se'l pagava amb cartutxos de pólvora, i també per abundant documentació de l'època relacionada amb les guerres carlines, sabem que l'Estat mirava de regular i controlar cada cop més aquest tràfic de pólvora entre la població.

Quan recuperem les barraques de vinya del segle dinou estem compartint aquesta tasca amb els pagesos que les van bastir, i és per això que actualment som en camí d'ubicar cada barraca de vinya amb un pagès concret, amb noms, cognoms, malnoms i el carrer on vivien, així com anecdotari relacionat. Es tracta d'una tasca ingent, molt més difícil que refer les barraques: el mapa d'amillament de Sant Llorenç Savall de 1854, amb tots els trossos numerats i convenientment dibuixats per l'agrimensor José Pié, ara com ara, es considera perdut. Només s'ha conservat a l'Arxiu de la Corona d'Aragó el volum acompanyatori amb totes les dades de contribució de cadascun dels pagesos i parcers. Mirem de suplir aquesta mancança mitjançant relacions d'afrontaments entre pagesos que es poden trobar a l'arxiu històric municipal, però tot plegat és un autèntic trencaclosques que caldrà muntar de nou, pedra a pedra!

Jordi Guillemot

27-4-2024

481 barraques

147 rehabilitades (30%)
(2009-2024, aprox. 10 barr./any)

163 barraques ensorrades

160 barraques en bon estat

10 itineraris de pedra seca
(4 matinals)

Escampall de barraques pel terme

caudelguille
Recerca a Sant Llorenç del Munt

INICI CAUS RUTES BARRAQUES DIARI D'ABORD

Rehabilitem la barraca del Camí del Genescà (St Llorenç Savall)
La restauració hem feta amb companys d'EGB i en un temps record!

Recerca a Sant Llorenç del Munt - Itinèraris al Cau del Guille

Autor Galeria d'imatges Videos WebLinks

El més recent

- Roca de les Onze Hores 1, cova de la
- 3/015 Barraca de la Vinça de cal Tuñoles
- Roca de les onze Hores 2, cova de la
- 6/016 Barraca de l'Azina
- Mirador de la Vall d'Horta, balma del
- Un forat molt a l'aire: de les Ermites-1,2
- M021 Barraca del Camí de Sabadellera

El més llegit

- Emboscada, balma del
- Itinerari 10, Emboscada 1,1
- Autor
- 3/004 Barraca del torrent del Forat d'en Pàul
- Itinerari 5, El Eixac Màgic 1,0
- Quim Solbas, cova avenc 1,0
- De cara a barraca (BB) barraca del Rossinyol

Imatge de portada

Cerca

00:07 04:18

Portada caudelguille

Barraca B268 Comagrossa

44 Ronda Vallesana

La UES organitza com cada any una nova edició de la Ronda Vallesana, i ja en van 44, amb el repte de trobar un nou itinerari que tingui els atractius que es mereix una activitat com aquesta.

Enguany, aquesta caminada tan nostra, es farà al voltant del riu Ripoll amb un recorregut ple de paisatges i racons meravellosos que sens dubte satisfaran els participants més exigents.

Com sempre, l'activitat principal, que és la caminada, anirà complementada per un llibre que actualment és digital i on hom podrà trobar la descripció de l'itinerari, les salutacions de les autoritats corresponents i alguns articles més, relacionats amb l'edició de la Ronda d'enguany.

Per això, la Comissió Organitzadora m'ha demanat que faci un esforç i us expliqui algunes anècdotes i records d'edicions passades en què un servidor ha participat, en menor o major grau, en la seva organització.

Per començar, us he de dir que ja des d'un principi sempre he tingut dos objectius prioritaris a l'hora d'organitzar una Ronda. El primer i més important, és que tots els participants quedessin satisfets d'haver-hi participat i el segon, que no hi perdéssim diners. Penso, per tant, que organitzar una Ronda és una mica més complicat del que sembla i cal preveure tota una sèrie de detalls i cap d'ells pot fallar si es volen assolir els dos objectius que he considerat abans. Aquesta complicació i el sentit de la responsabilitat que tot plegat comporta, fa que aquesta sigui una tasca d'aquelles que sol dir que crema als que s'hi dediquen o dit amb altres paraules, que quan n'has organitzat dues o tres ja comences a tenir ganes de deixar-ho. Si això és així, em pregunto jo mateix, perquè hem estat tants anys participant en la comissió organitzadora i la resposta per mi és clara, doncs tot ho compensa la satisfacció que s'obté del contacte humà amb totes aquelles persones amb qui et relaciones per dur a terme aquesta singular activitat.

El fet d'haver d'organitzar la Ronda Vallesana cada any en una població diferent de les comarques del Vallès, comporta haver de contactar amb tota una varietat de persones que, d'entrada, no saps ni qui seran ni de quin peu calcen. Normalment, es comença pels regidors dels ajuntaments que normalment ho deleguen als funcionaris corresponents. En paral·lel es mira també de contactar amb alguna entitat excursionista de la població triada i, en força ocasions, també cal contactar amb els responsables dels diversos parcs naturals, si és que la caminada hi passa en menor o major grau. I un cop superada aquesta primera fase, després cal dirigir-se als propietaris de terrenys, propietaris o masovers de masies, els grups que recuperen barraques de pedra seca, els amics de les fonts, societats de caçadors, responsables d'ermites o santuaris, i qualsevol altre element històric o cultural que es pugui trobar al llarg del recorregut. Quan feia el llibre de la Ronda, també calia contactar amb una quantitat important de possibles autors dels articles que formaven part del llibre sobre aspectes relacionats amb el recorregut.

Naturalment, aquesta és una feina en què ens hem trobat de tot: persones que d'entrada diuen que no a tot, d'altres que s'entusiasmen pel projecte i et donen tota mena de facilitats i alguns que s'ofereixen fins i tot a col·laborar amb la colla dels organitzadors per ajudar-nos a trobar el recorregut més adient, d'acord amb la seva coneixença del territori. És aquí on voldria ressaltar que el balanç és absolutament positiu i jo, personalment, hi crec. També tots els membres de la comissió estaran d'acord amb mi en que, durant tots aquests anys, hem fet una gran quantitat d'amics i coneixences que quedaran per sempre més en el nostre record.

No es tracta ara de fer una llista de personatges destacats perquè ens en deixaríem molts i no seria políticament correcte, però sí que és necessari destacar que aquesta relació humana amb tots ells i elles ens ha omplert de satisfacció i ha sigut la principal motivació que ens ha mogut a seguir endavant per organitzar cada any la nostra Ronda Vallesana.

Bé, com que m'han demanat que parli de records i anècdotes, doncs aquí us n'explico algunes tot i que no posaré noms de persones ni de poblacions per no ferir susceptibilitats.

L'ajuntament que no ens volia deixar repartir el llibre

Una de les rondes que vam fer, ja fa un cert temps en una població no gaire lluny d'aquí, va coincidir amb el fet que, poc temps abans, havien celebrat les eleccions municipals. Nosaltres ja teníem el llibre gairebé enllestit i només ens calia saber qui seria el nou batlle perquè ens fes l'escrit de presentació, cosa que vam aconseguir sense cap problema. Tot seguit vam donar l'ordre d'imprimir els llibres i ben aviat ja els teníem tots a punt, i en un darrer contacte amb la gent de l'Ajuntament, pocs dies abans de la celebració de la Ronda, els hi vam portar un parell de llibres com a deferència perquè els hi poguessin donar una ullada. Tot molt bé (gràcies, gràcies, quin llibre més ben fet), i tota mena d'agraïments per part dels membres de l'Ajuntament. Però l'endemà mateix ja vam rebre una trucada dient-nos que el llibre no el podíem entregar a ningú perquè hi havia un detall que el feia impossible de difondre, i que consistia en una foto que hi havia en un article que parlava dels equipaments municipals on es veia el batlle anterior, evidentment d'un altre color polític, inaugurant el pavelló d'esports. La seva decisió era definitiva i no en volien ni parlar.

No recordo quantes trucades i peticions de reunions per parlar del tema vam haver de fer fins que, finalment, van accedir a veure'ns un dia a l'ajuntament on vam anar totes les forces vives de la UES per tal de solucionar el problema. Vam haver d'explicar que no hi havia cap mala fe en la confecció del llibre, que ja el teníem fet de feia temps, i gairebé vàrem haver de demanar perdó pel que ells consideraven un error perquè al final accedissin a poder repartir el llibre.

La ronda en què es va fer el primer esmorzar

Després de portar més de vint-i-cinc rondes fetes, anàvem veient que a les darreres que havíem organitzat, cada vegada hi participava menys gent. En aquell moment per tot el país ja s'organitzaven moltes caminades populars i en moltes d'elles s'oferia als participants avituallaments diversos en diferents punts de l'itinerari i vam observar que una cosa molt apreciada era que hi hagués un bon esmorzar en un punt concret. La Ronda Vallesana havia sigut sempre molt purista en aquest aspecte perquè es cuidava molt la qualitat de l'itinerari i els seus aspectes culturals, però es considerava que els participants havien de dur a la motxilla tot el necessari per a satisfer les seves necessitats personals. Com a molt, en un punt determinat es posava un petit avituallament només per oferir aigua.

Però bé, els temps canvien i si volíem mantenir el nivell de participació vam veure que no teníem més remei que millorar l'oferta i, tot i trencar la nostra filosofia i forma de pensar, finalment decidirem muntar un esmorzar en un punt del recorregut.

Així doncs, a la vint-i-vuitena Ronda, vam decidir crear tota una estructura per poder oferir als participants un bon entrepà de botifarra a la brasa i pa amb tomàquet, acompanyat d'un bon vi del Priorat.

L'impacte va ser important perquè l'increment de participació va ser molt més alta del que ens esperàvem i això va comportar alguns problemes que ens vam anar trobant sobre la marxa i que vam resoldre com vam poder. Vam haver d'incrementar la comanda de botifarres i barretes de pa a última hora i començar a coure ja des de molt d'hora del matí per tenir-ho tot a punt. Però el que més problemes ens va suposar i no havíem previst, és la quantitat de feina que comporta haver d'obrir les barretes de pa per tal de poder sucar el tomàquet i confeccionar els entrepans. Aquell any entre participants, organitzadors i col·laboradors vam ser prop de mil-quatre-centes persones i aquesta va ser la quantitat de barretes de pa que van haver d'obrir de forma manual originant petits talls a dits i mans i butllofes al palmell de la mà de la majoria de gent que es va dedicar a aquesta feina.

L'esmorzar i la Ronda van ser un èxit, però la feina va ser feixuga i una mica estressant.

A l'any següent, ja vam fer servir les màquines de tallar pa que suposo que molta gent ja coneix.

Ho podeu fer tot menys obrir-me la calaixera

Aquesta és una petita anècdota que potser no es mereix massa comentaris, però que a tots els organitzadors ens va cridar molt l'atenció i tot sovint surt en les converses que tenim.

Un propietari d'uns terrenys per on volíem que passés la Ronda, quan va ser entrevistat per explicar-li el que volíem fer i per on volíem passar, ja d'entrada es va mostrar contrari al fet que passéssim per

la seva propietat tot i que hi havia un arbre monumental dels catalogats per la Generalitat i una masia molt antiga que valia la pena de visitar. Després de llargues discussions vam aconseguir que ens deixés passar per una part del seu domini, ens va deixar acostar a un punt on es podia veure l'arbre monumental, però des d'una certa distància, i en cap cas ens va deixar acostar a la masia o casa pairal. En les diverses entrevistes que vam tenir, sempre ens deia que ell a casa seva deixava entrar la gent al rebedor, en alguns casos al menjador, però a dins el dormitori i que li obrissin la calaixera, de cap de les maneres, i sempre que el trobàvem o havíem de parlar amb ell ens repetia la mateixa frase. Va arribar un moment que quan parlàvem d'ell ja l'anomenàvem com «el calaixeres». De veritat que m'he quedat amb les ganes de saber què coi havia en aquell carai de calaixera!

Podria explicar moltes més anècdotes i situacions curioses, però penso que no és qüestió de cansar el personal i que com a mostra ja n'hi ha prou amb aquestes tres.

El que si que és veritat és que, durant aquests anys, ens hem dedicat a organitzar Rondes Vallesanes, hem fet amistat amb un grapat de gent que valia molt la pena conèixer i dels que guardarem sempre un gran record.

També és necessari fer palès que sempre hem tingut una gran acollida a totes les poblacions on ens hem proposat organitzar una Ronda. La majoria de municipis ens han obert sempre les portes i han posat a la nostra disposició els seus equipaments perquè la Ronda fos un èxit. Pavellons esportius, escoles, centres cívics, etc. han servit segons la població on es feia la Ronda per fer la sortida i arribada. Diversos materials com tanques, taules, cadires, carpes, etc. ens els han facilitat per muntar la nostra estructura. Quasi sempre hem pogut trobar un espai prou gran perquè servís d'aparcament de cotxes, cosa que és absolutament imprescindible.

Potser només en un parell d'ocasions hem trobat una resistència inicial a poder organitzar la nostra Ronda, però vam poder-ho solucionar a còpia de contactar amb persones del món polític que van fer les gestions oportunes perquè tot pogués tirar endavant.

Sempre hem pogut fer la Ronda Vallesana a les poblacions que ens hem proposat i en portem quarantatres d'organitzades, però enguany hem tingut la primera excepció que confirma la regla, ja que en una població molt propera a la nostra, no ens han autoritzat la caminada.

Des de la meva situació actual, com que ja no formo part de la comissió organitzadora, em permeto opinar sobre aquesta negativa que no puc entendre de cap manera. Ens han dit que el motiu per no concedir-nos permís era la híper-utilització de l'espai natural. I per molt que hem insistit, no han tingut en compte que la Ronda només es fa una vegada sense repetir-la mai més; que és una caminada que té més components culturals que esportius, totalment controlada i que si d'una cosa podem presumir és que els camins i corriols per on passem queden més nets després de passar-hi que abans. Bé, esperem que reflexionin i en una pròxima ocasió puguem fer la Ronda que ja teníem preparada.

Per acabar, desitjo a tothom que gaudeixi de la Ronda Vallesana que ha calgut preparar a correuita, però que és molt bonica, i aprofito per destacar l'admirable labor que estan fent els membres de la comissió per seguir tirant endavant aquesta activitat any rere any.

Si us plau, no defalliu!, que jo encara vull participar en moltes rondes.

Visca la Ronda Vallesana!, visca Sabadell i visca Catalunya!, i visca la UES!

Ramon Pineda

El camí

Qui sóc jo per parlar del camí! Si a penes no en sé res, malgrat que tota la vida he caminat i que no me n'he sabut estar, ja de ben menut corria per casa o pel carrer, més ben dit caminava. Jo no pensava pas que quan em faria gran m'agradaria tant això de caminar, és veritat, tampoc pensava que en envellir cada dia em costaria més de caminar i és per això que avui vull parlar del camí. Una paraula que per a mi és com màgica, diuen que si no hi ha camí que no es pot caminar, jo diria que sí que es pot caminar, però naturalment ens serà molt i molt difícil, però en voluntat i perseverança farem camí i ben segur si el fem amb companyia ens serà molt més gratificant i agradable, és clar, oi.

En Jaume Pujol em diu que escrigui alguna cosa per a la propera Ronda Vallesana que serà la 44^a i jo penso quin número tan bonic oi!. Són molts anys i molts esforços que la gent de la Ues ha esmerçat tant d'esforç per aconseguir de fer-la cada any. Els qui la van iniciar sembla ser que es van inspirar amb l'Embardissa de la Garrotxa i que tan sols ells en porten dues més que nosaltres, malauradament algun dels fundadors de la Ronda ja ens va deixar, el recordat Ramon Gotés, Francesc García, d'altres col·laboradors com el Llogari Droguet, l'Artur Madriles, la Teresa Galbany, l'Antoni Oliva, el Pere Pujol a tots ells un grat record ja que malauradament ja no són entre nosaltres, lamento molt si em deixo algun nom, ja em perdonareu doncs.

I enguany, la Ronda és molt de proximitat, ara que s'ha posat de moda consumir productes de proximitat. en comptes de la tan esbombada globalització, tindrem un dia per gaudir a prop de casa del nostre Vallès, d'aquell Vallès que ja practicament no en queda res. Guardem-nos doncs el proper dia 6 d'octubre per fer amb amics aquesta bella caminada.

Jo que volia parlar només del camí, d'una cosa tan antiga com és el caminar i que sembla que també anem perdent, atrafegats, enderiats en fer moltes coses ja no tenim temps per caminar doncs aprofitem aquest dia de tardor per compartir el camí amb la família, amb els companys, amb tota la gent que li agrada la pau i l'assossec del camí, ara que es tan de moda córrer, val la pena caminar i caminar, sense presa, sense fita, badar, enraonar, xerrar, mirar el cel que encara es blau, ple de núvols i castells, sentit el vent i la frescot del matí. Veure que hi ha vida encara més enllà del súper.

Enguany sortirem de les Arenes i passarem pel bosc, per la carena. Fins arribar al poble de Sant Llorenç. Després anirem al riu i farem el camí del riu Ripoll fins a arribar a l'Àrea d'Esbarjo de les Arenes. Hi haurà la curta i la llarga, aptes per a tots, la curta 13,8 km i 320 m de desnivell, la llarga 19 Km i 405 de desnivell, un bon esmorzar i avituallaments durant la caminada. Serà un dia ben diferent del rutinari de cada dia, gaudirem del Vallès que ens volen esquarquarterar i compartirem bells moments amb companyia de tots els caminaires.

I apa, ja no m'embolico més. Us esperem a tos, el camí l'hem de compartir i l'hem de viure plegats. Ens veurem aviat, a les Arenes doncs. Tothom hi serà benvingut!

Del camí dues coses a dir; No s'acaba mai, car fem-ne, perquè no, doncs avui un tros.

Arcadi Buscà

14 d'agost del 2024

Ronda Vallesana 2024

És del Vallès
aquesta caminada,
és de la UES
aquesta pensada,
i ara us convida
en aquesta passejada,
us omplirà de vida
una altra vegada.
Compartir, conviure
aquesta estona
us farà reviure
una matinada bona.
Agafeu el sarró
amb alguna llaminadura,
gaiato o bastó,
us espera la natura.
Avis, nets i grans,
tots hi sou convidats,
tots en sereu fans
d'aquest instant i caminada.

Ronda Vallesana
Octubre del 2024
Arcadi Buscà

PASSATEMPS, XLIV RONDA VALLE- SANA, RIU RIPOLL

per en Lluís Buil

1. Troba les 8 diferències que hi ha entre aquestes dues fotos de l'església de la Mare de Déu de les Arenes:

Solució a les 8 diferències

2. Jeroglífic: Quina és la font més olorosa?

Solució al jeroglífic

AGRAIMENTS

LA RONDA VALLESANA és el resultat d'un esforç col·lectiu en el que conflueixen persones, empreses i entitats. Amb aquest missatge volem agrair a tots ells que han donat suport a aquesta iniciativa que ja ha complert 44 anys. Molt especialment, volem destacar el suport de:

Parc Natural de Sant Llorenç del Munt i l'Obac

Ajuntament de Sabadell

Ajuntament de Castellar del Vallès

Ajuntament de Sant Llorenç Savall

Associació de propietaris Forestals de Castellar del Vallès, Gallifa i Sant Llorenç Savall

ADF de Castellar del Vallès

I la col·laboració de:

Cansaladeries Medran

Coques de Perafita

Covecar

Bonpreu Esclat

Superverd

Finalment, agrair a totes les seccions de la Unió Excursionista de Sabadell la seva col·laboració en la organització de la Ronda. Moltes gràcies a tots.

Setembre de 2024

EXCURSIONISTES DES DE 1908

Unió Excursionista de Sabadell